

PAARDRIJDEN IN RIO GRANDE DO SUL

VOEL DE ZIEL VAN DE BRAZILIAANSE GAÚCHO

Op een trektocht te paard in Rio Grande do Sul, de zuidelijke deelstaat van Brazilië, voel je de ziel van de gaúcho. Voor Elenora Velho (42), gids bij de trektocht 'Canyons en Watervallen', is Rio Grande do Sul de allermooiste staat van Brazilië. "Hier wil ik altijd blijven." Ze neemt je mee in galop en laat je genieten van alle facetten van het Zuid-Braziliaanse platteland.

Wie aan Brazilië denkt, denkt aan samba, Copacabana en tropische regenwouden. Maar er bestaat ook een ander Brazilië: Het Brazilië van de gaúcho. Het is het land van uitgestrekte hoogvlakten, gigantische heuvels en machtige canyons vol mystiek. De volksmuziek uit deze streek kent de vrolijkheid en het sentiment zoals country en cajunmuziek. Dit ongerepte, maar ook onvolprezen zuiden van Brazilië, Rio Grande do Sul, is vrij onbekend bij toeristen. Maar door die onbekendheid heeft de deelstaat ook haar charme weten te behouden. Het land van de gaúcho vraagt erom te paard te worden verkend. Dat is wat wij, een groepje van vijf ruiters, dan ook deden.

"Veel plekken zijn hier alleen te paard bereikbaar," zegt Elenora in het hotel waar wij de eerste twee nachten doorbrengen. De stoere spraakwaterval met hese stem, uiterlijk immer goed verzorgd, gidst ons de komende week naar de mooiste plekken

in Rio Grande do Sul. Het is overigens opmerkelijk dat zij als vrouw in dit gebied paardrijdt; in deze streek is dat traditioneel een aangelegenheid voor machomannen.

Na een goed gemixte caipirinha en een heerlijke barbecue op de eerste avond, gaan wij vol verwachting naar ons bed.

CRIOLLO

Maandagmorgen 9 uur. Gezadeld en wel staan de criollo's bij de stal op ons te wachten. De kleine, snelle, werklustige en wendbare Zuid-Amerikaanse paardjes zijn perfect voor het gaúcho-werk met vee en schapen. Ook de gaúcho's in Argentinië en Uruguay rijden op Criollo's.

We krijgen een kleine warming-up voordat we opstijgen; de stal ligt op 10 minuten lopen van het hotel. Door een stukje land

dat langs een meer ligt, lopen we naar de paarden via een klein bosje waar kleurrijke bromelia's in de bomen bloeien. Gezadeld met lichte, Portugese zadels met schapenvacht staan ze al op ons te wachten. Met een stralende lach vertelt Elenera wie op welk paard gaat rijden.

GURI

Ik krijg Guri. 'Kleine jongen', betekent zijn naam in het Portugees. Klein is hij niet vergeleken bij de andere Criollo's. Guri is wel het allervriendelijkste paard met wie ik de komende dagen door het overweldigende landschap van Rio Grande do Sul zal rijden. Guri is het paard van Elenera. De gids rijdt zelf op een kleine, enthousiaste, donkerbruine criollo met korte manen. Hij is een van de 120 paarden van de 31-jarige gaúcho Leonardo Salib die voor deze trektocht worden ingezet. Leonardo heeft op de dag van aankomst al kort kennism gemaakt met de groep en zal de komende week een dagje met ons meerijden. Maar de eerste dag van paardrijden is een kennismakingsrit waarop paard en ruiter aan elkaar kunnen wennen. Er wordt in Western-stijl gereden. Teugels losjes in een hand, doorzitten in draf en met een kusje in de lucht en korte beenhulp aangelopperen is wat ik ervan weet.

Guri zet geen stap verkeerd. Bij steile afdalingen van heuvels plaatst hij zijn hoeven op de juiste plek. Als we een eerste stroompje oversteken, zoekt hij zelf zijn pad. Hij laat zich met de lichtste hulpen sturen. Met het been of met de teugel, die ik alle dagen zo lang mogelijk houd (eigenlijk helemaal los) hoef ik maar de kleinste beweging te maken en hij reageert.

Reden waarom ik mijn teugel zo los houd, is dat ik het harde bit dat hier gangbaar is niet ken. Ik heb altijd met een gebroken bit of bitloos gereden. Met dit voor mij nieuwe fenomeen ga ik zo voorzichtig mogelijk om. Guri snapt mij helemaal. Na de eerste, rustige ochtendrit houd ik al van dit paard. We rijden heuvels op, door weilanden met nieuwsgierig vee dat ons bestudeert en sturen de paarden door rustige valleien.

Na de eerste ochtendrit krijgen we in het hotel een lunch en een lange pauze. Daarna stijgen we uitgerust en wel op voor de middagrit. Paulo, de Engelstalige gids en organisator, maakt

een galop met mij en legt uit hoe ik de teugels dan het best kan aannemen. Met iets meer teugel in mijn hand, galopperen we weg over de heuvel. Guri galoppeert fantastisch; hij heeft een rustige, ruime galopsprong. Nieuwsgierige koeien bekijken ons, drie paarden galopperen een stukje met ons mee. Wat kan een mens zich vrij voelen.

TROTS

Gids Elenera houdt met heel haar hart van Rio Grande do Sul, blijkt in het gesprek dat we voeren. De vlag van de streek heeft ze altijd bij zich. Hij is groen, rood en geel. Groen voor de velden, rood voor passie en de moed van het volk dat tussen 1835 en 1845 rebelleerde tegen de centrale overheid, geel voor de rijkdom van de streek.

"Dit is de mooiste staat van Brazilië," stelt zij. "Het landschap is ruig. We hebben bergen, we hebben rotsen. In de 19e eeuw was het zuiden arm en vergeten door de nieuwe, Braziliaanse overheid die sinds 1822 bestaat. Het volk kwam in 1835 in opstand. Mannen te paard rebelleerden tegen de overheid die het zuiden achterstelde. Tien jaar lang hebben ze gestreden voor vrijheid, gelijkheid en menselijkheid. Nu is Rio Grande do Sul de enige staat waar iedereen het eigen volkslied kent."

Elenera is ook trots op haar familie die drie generaties vee en paarden bezit om mee te werken. Maar voor vrouwen is het toch niet gebruikelijk met paarden te werken? De uitzondering op de regel zit vlak voor mij: "Mijn familie en de mensen in mijn omgeving wisten al vroeg dat ik een paardenliefhebber ben," zegt ze, "zij zijn blij voor mij dat ik nu met paarden kan werken. Dat geldt ook voor mijn vader en mijn neven. Wel doe ik beter mijn best dan de mannen die met paarden werken, ik wil graag beter zijn."

WATERVAL

De volgende ochtend vertrekken we van de fazenda over het bergplateau naar onze volgende bestemming: een kleine, gezellige pousada (familiepension) in de heuvels. De familie runt er een boerderij en heeft daarnaast plaats gemaakt voor gasten.

Met een brede lach komt Leonardo Salib op zijn criollo in de heuvels aangedraafd. Hij rijdt met ons mee naar de pousada in de heuvels, die van een oom van hem is.

Langs een doorgaande, onverharde weg rijden we door het heuvellandschap en zijn valleien. Een smaller pad leidt ons het regenwoud met Braziliaanse pijnbomen in. Om een wandelingetje te maken stijgen we af. Een nóg smaller paadje laat ons een stukje afdalen. Dan staan we onverwacht voor een betoverend watervalletje.

Het water klatert neer in een meertje. Fotocamera's klikken, de oh's en ah's zijn niet van de lucht. We bewonderen de plek, lopen rond het meertje en stijgen daarna weer op. De velden in voor een mooie galop. We stappen en draven langs nieuwsgierige koeien en kalveren. We picknicken bij de brede rivier Silveiro. Het groen is hier prachtig, de rust overweldigend. De enige muziek die we hier horen komt van de kanaries en andere zangvogeltjes. Ze zingen op het ritme van de snelstromende Silveiro. Deze rivier zullen we vanmiddag een aantal malen oversteken.

REGENWOUD

Over een mystiek bospaadje rijden we het dichtbegroeide regenwoud in. Onnadenkend pak ik een laaghangende tak vast om hem opzij te duwen. Deze onbezonnen actie komt mij op twee kleine blaartjes op mijn hand te staan. Maar wat een verrassing is dit: een breed, modderig pad leidt ons langs

tropische bomen en varens die ik nog nooit zo groot en dik heb gezien. Iedereen in de groep is stil van verwondering.

De brede rivier waar wij onze picknick hebben gehad, steken wij meermaals over om 'slingerdeslang' door de heuvels te rijden. We stijgen af bij de zeer imposante waterval Cachoeirão. Het laatste stuk door het veld zet Paulo een uitbundige galop in en dan is het tijd om af te zadelen.

BIJEENKOMST

Het diner bestaat onder meer uit forel, afkomstig van de nabijgelegen rivier. Voordat die heerlijkheid wordt geserveerd, blijkt er een kleine bijeenkomst bij de paddock te zijn. Leonardo's neef blijkt een begenadigd muzikant. Vol vuur speelt hij accordeon en laat de toehoorders dansen.

Leonardo vertelt dat hij 120 paarden, 1200 stuks vee en 200 schapen heeft. Dagelijks rijdt hij door zijn heuvels om zijn dieren te checken. De gaúcho wilde veearts worden en studeerde diergeneeskunde in de stad, maar toen de echtgenote van de belangrijkste en loyaalste werknemer op de fazenda overleed, keerde hij terug naar huis om het werk over te nemen. Dat was maar een paar maanden voor zijn afstuderen.

Het geeft niet, vindt Leonardo, dat hij geen papiertje op zak heeft. Het grootste deel van zijn studie heeft hij afgerond en hij zou toch op de fazenda van de familie gaan werken. "Ik wist altijd dat ik hier wilde blijven," zegt hij lachend.

De gaúcho ziet graag dat zijn zoontje van 1,5 ook voor het leven in de heuvels van de Rio Grande do Sul zal kiezen en hem later opvolgt. "Hij zal de vijfde generatie in de familie zijn die de fazenda leidt." Het ventje zit in elk geval al regelmatig op een paardenrug.

HERGEBRUIK

Een koehoorn gevuld met plaatselijke rum gaat rond als drinkbeker. Leonardo legt uit dat de bevolking zo min mogelijk verspilt. De schacht van een leren rijlaars wordt gemaakt van de huid van het achterbeen van een paard als dat is gestorven. En als de laars af is, wordt het voetstuk eraf gehaald en de schacht hergebruikt als een soort zadeltas: De onderkant van de schacht wordt dichtgenaaid. Zo is de schacht nu een tas waarin medicamenten voor het vee meegaan. En van de schapenwol worden de heerlijke vachtjes voor op het zadel gemaakt. Zo doen ze dat hier, in het land van de gaúcho waar trots, autonomie en vrijheid hoog in het vaandel staan.

CANYON

Door de heuvels trekken we op de derde dag verder richting de canyon. We waden door stroompjes en steken de rivier over. Over een grote, onverharde, maar doorgaande weg komen we aan bij een dorp dat door het geluid van de paardenhoeven lijkt te ontwaken.

Waar eerst stilte heerste, blaffen plotseling heel veel honden. Ze lijken zich werkelijk overal op te houden. We stappen rustig door de plaats waar we bij de winkel op de hoek wat te drinken kopen. Kort daarna neemt Leonardo afscheid en rijden wij door.

Aan de rand van het bos waar wij net doorheen zijn gereden, wachten gaúcho Lopes en zijn dochter op ons. Zij kennen dit gebied als hun broekzak. Hij heeft er een kaasboerderij, die wij aan het einde van de middag zullen bezoeken. Zijn vrouw maakt er op ambachtelijke wijze kazen en wint daar prijzen mee. Lopes en zijn dochter leiden ons naar het hoogste punt in de streek. Vanaf 1403 meter hoogte kijken we in een machtige canyon. Aan de andere kant van de bergen ligt de staat Santa Catarina.

Bovenaan aangekomen, rollen, grote, ronde mistwolken de canyon in. Binnen een half uur zijn niet alleen de bergtoppen onder ons maar ook wijzelf gehuld in een grote wolk. Gelukkig hebben we genoeg tijd gehad om foto's te maken van deze tot de verbeelding sprekende kloof.

Ons onderkomen ligt in het regenwoud. Bij onze pousada met bijbehorend restaurant, hoort een authentieke melkstal. Op deze plek neem ik afscheid van Guri. De paarden gaan na deze etappe van de trektocht de paddock in. Ze worden gevoerd en 's avonds opgehaald. Een truck brengt ze terug naar hun eigen grond. Guri neemt voordien heel beschaafd zijn appeltje aan.

HARTVEROVEREND

De volgende dag gaan wij per auto dieper het zuiden in. Hier beleven we twee mooie dagen op andere paarden en logeren we in een park met kleine chaletjes. Ieder heeft zijn eigen chalet en we eten samen in het restaurant, bovenaan de heuvel.

Vader Alincar en zoon Alan begeleiden ons op onze tochten in dit dichterbegroeide deel van de streek. De grond is hier drassiger en groener, de heuvels zijn nog steeds hoog.

Deze twee dagen rijd ik op Baya, een kruising tussen een Amerikaanse Quarter horse en een Braziliaanse Manga Larga. Baya is een zachtaardige en vrolijke, palominokleurige merrie. We passeren onder leiding van Alan een indrukwekkende, brede waterval. Met veel enthousiasme galoppeert Baya over de heuvels en steekt ze moedig een diep stukje moeras over. Af en toe regent het een beetje, maar het is pas de volgende dag dat we weten wat er letterlijk met regenwoud wordt bedoeld. Het regent pijpenstelen als we de volgende morgen met Alans vader, Alincar, de bergen in trekken. Ik mag de grote, leren poncho van Alincar aan. Dat voelt heerlijk en het staat statig, zo laat ik mij vertellen. Zo rijden we naar een grote canyon die zich door het weer amper laat zien. Spannende, smalle, kronkelige bospadjes voeren ons door het dichte regenwoud waar we minder last hebben van het hemelwater. Als we over de onverharde landweggetjes terugkeren naar de boerderij, zijn er aan weerszijden van de weggetjes kleine stroompjes ontstaan.

's Middags breekt de zon door en blijft volop schijnen. De paarden kunnen ervan genieten. Zij zijn na de natte rit in de morgen keurig afgehadeld en hebben de middag vrijaf gekregen. Wij drogen op en drinken nog wat in het restaurant bij de chalets. Daarna vertrekken we naar ons volgende en laatste logeeraadres. In een nabijgelegen stadje zitten we 's avonds aan ons afscheidsdiner in een Italiaans restaurant en proosten op het prachtige verloop van een bijzondere trektocht. 🐾

Evelyne Lammerding – foto's: Hans Hoff / Trailfinders

Voor meer informatie:
Trailfinders Ruitervakanties 012-747494
www.horseholiday.com

TRAILFINDERS RUITERVAKANTIES

SPECIALIST IN PAARDRIJVAKANTIES

**BEL VOOR
INFO
012 74 74 94**

WEEKEND, TREKTOCHT,
CATTLE DRIVE, PONYKAMP,
BEGINNER, GEVORDERD,
INDIVIDUEEL OF GROEP

www.trailfinders.be
info@trailfinders.be